

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum differant abinuicem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Vtrū circa diuersas passiones diuersae sint virtutes morales.

Intra art. 5. cor.

AD QVARTVM sic proceditur. Vt q̄ circa diuersas passiones nō sint diuersae virtutes morales. Eorum enim quae conueniunt in principio & fine, vnus est habitus, sicut patet maxime in sciētijs: sed omnium passionum vnū est principium, scilicet delectationē, vel tristitiā, vt supra habitum est, ergo circa omnes passiones est vnā tantū moralis virtus.

q. 25. art. 1. & 2.

¶ 2 Præ. Si circa diuersas passiones essent diuersae virtutes morales, sequeretur q̄ tot essent virtutes morales, quot passiones. sed hoc patet esse falsum: quia circa oppositas passiones est vnā & eadem virtus moralis, sicut fortitudo circa timores & audacias, temperantia circa delectationes & tristitias: nō ergo oportet quod circa diuersas passiones sint diuersae virtutes morales.

q. 23. art. 4.

¶ 3 Præ. Amor, concupiscētia, & delectatio sunt passiones speciei differentes, vt supra habitū est, sed circa oēs has est vnā virtus, scilicet temperantia, ergo virtutes morales non sunt diuersae circa diuersas passiones.

Li. 3. Eth. ca. 6. & 10. & 11. q. cap. 4. & 5. to. 5.

SED CONTRA est, q̄ fortitudo est circa timores & audacias, temperantia circa concupiscētiā, māfuetudo circa iras, vt dicitur in 3. & 4. Ethic.

Li. 3. Eth. ca. 6. & 10. & 11. q. cap. 4. & 5. to. 5.

RESPON. Dicendum, q̄ non potest dici q̄ circa oēs passiones sint vnā sola virtus moralis. Sūt enim quedam passiones ad diuersas potentias p̄tinentes: alie nanq; pertinent ad irascibilem: alie ad concupiscibilem, vt supra dictum est: nec tamē oportet q̄ omnis diuersitas passionū sufficiat ad virtutes morales diuersificandas. Primō quidē, quia quedā passiones sunt quae sibi opponuntur s̄m contrarietate, sicut gaudiū & tristitia: timor & audacia, & alia huiusmodi: & circa hōi passiones sic oppositas, oportet esse vnā & eandē virtutē. Cū enim virtus moralis in quadā medietate consistat, mediū in contrariis passionibus s̄m eandē rōnem instituitur: sicut & in naturalibus idē est mediū inter cōtraria, ut inter album & nigrū. Secundo, quia diuersae passiones inueniuntur s̄m eundem modum rationi repugnantes, puta, s̄m impulsū ad id quod est contra rationem, vel s̄m retractionē ab eo quod est secundum rationē: & ideo diuersae passiones concupiscibilis non p̄tinent ad diuersas virtutes morales, quia eorū motus secundū quendam ordinem seinuicem consequuntur, utpote ad idē ordinatū. s̄m ad cōsequendum bonum, vel ad fugiendū malū; sicut ex amore procedit concupiscētia, & ex concupiscētia puenit ad delectationē. Et eadē rō est de oppositis: quia ex odio sequitur fuga, vel abominatio, quae pducit ad tristitiā. Sed passiones irascibilis non sunt vnus ordinis, sed ad diuersa ordinantur. Nā audacia & timor ordinantur ad aliquod magnū periculū: spes & desperatio ad aliquod bonū arduū: ira autē ad superandū aliquod cōtrariū, quod nocuentū intulit, & ideo circa has passiones diuersae virtutes ordinantur, utpote temperantia circa passiones concupiscibilis: fortitudo circa timores & audacias; magnanimitas circa sp̄e & desperationē: māfuetudo circa iras.

q. 23. art. 1.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ omnes passiones conueniunt in uno principio, & fine cōmuni, non autem in uno proprio principio, seu fine. unde hoc non sufficit ad unitatem virtutis moralis.

AD SECVDVM dicendū, q̄ sicut in naturalibus

Idem est principium, quo receditur ab uno principio & acceditur ad aliud, & in rationalibus est eadem ratio contrariorum: ita etiam virtus moralis, quae in modum naturae rationi consentit, est eadem contrariarum passionum.

AD TERTIUM dicendum, q̄ illae tres passiones ad idem obiectum ordinantur secundum quendam ordinem, ut dictum est, & ideo ad eadem virtutem moralem pertinent.

ARTICVLVS V. Vtrum virtutes morales distinguantur secundū diuersa obiecta passionum.

AD QVINTVM sic procedit. Videtur q̄ virtutes morales nō distinguantur secundū obiecta passionum. Sicut enim sunt obiecta operationū: sed virtutes morales, quae sunt circa operationes, non distinguuntur s̄m obiecta operationum. ad eandem enim virtutem iustitiae p̄tinet emere, vel uendere domum, & equum.

ergo etiā nec virtutes morales quae sunt circa passiones, diuersificuntur p̄ obiecta passionum. Hic 2 Præ. Passiones sunt quidam actus, vel motus appetitus sensitui: sed maior diuersitas requiritur ad diuersitatem habituum, quam ad diuersitatem actuum. diuersa igitur obiecta, quae non diuersificant speciem passionis, nō diuersificant speciem virtutis moralis, ita scilicet q̄ de oibus delectationibus erit vnā virtus moralis: & similiter est de alijs.

¶ 3 Præ. Magis & minus non diuersificant speciem: sed diuersa delectabilia non differunt nisi s̄m magis & minus. ergo omnia delectabilia pertinent ad vnā speciem virtutis, & eadē rōne oīa terribilia, & similiter de alijs, nō ergo virtus moralis distinguitur secundum obiecta passionum.

¶ 4 Præ. Sicut virtus est operatiua boni, ita est impeditiua mali: sed circa concupiscētiā bonorū sunt diuersae virtutes, sicut temperantia circa concupiscētiā delectationum tactus, & eutrapelia circa delectationes ludī. ergo etiam circa timores malorum debent esse diuersae virtutes.

SED CONTRA est, q̄ castitas est circa delectabilia venereorū, abstinentia uerō est circa delectabilia ciborum, & eutrapelia circa delectabilia ludorum.

RESPON. Dicendū, q̄ perfectio virtutis ex ratione depēdet; perfectio autē passionis ex ipso appetitu sensitiuo. vnū oportet q̄ virtutes diuersificent s̄m ordinē ad rationem; passiones autem se cūdum ordinem ad appetitum.

Super Quaestione 60. Articulus quintus.

Missis singulis articulis tertio & quarto, quia ille in secundo articulo, hic in quinto agitur: in articulo quinto dubium primo occurrit simpliciter, & ad hominē de subiecto numerarum virtutum: sed discussio simpliciter singularum in propriis tractatibus in secunda secūde erit discussio uero ad hominē hic occurrit.

Videtur enim auctor sibi ipsi contrarius de subiecto liberalitatis & magnificētie. Nam hic utramque ponit in appetitu sensitiuo, illam in concupiscibili, hanc in irascibili: & circa passiones sicut alias enumeratas virtutes, in 3. autem sent. dist. 2. artic. 4. questio. 3. & in primo contra Ge. cap. 93. & quod plus uiget, superius in prima parte questio. 1. artic. 1. ad primum, expresse ponit eas in uoluntate, & non in parte sensitua, & circa operationes ut distinguuntur cōtra passiones.

Ad hoc dicitur, q̄ tam liberalitas, quam magnificētia respiciunt passionem & operationem, illam propinque, hanc remote: & quod in quantum respicit operationem cum sua materia, puta sumptus pecuniae, est in uoluntate: pro quanto respicit passionem, est in concupiscibili. Et probatur hanc esse mentem auctoris, quia ut pecunia, quae est principalis actus istarum virtutum, est actus uoluntatis: quae uti est actus uoluntatis, ut patet Ippolitus. Sed ista solutio nihil ualeat, quia cum vnā uirtus non possit esse in duobus potentijs subiectiue